

1974 FEB 16

331.236

Magyar Hírlap

Játszom a gondolattal: összekeverem az időt. Az 1910-es években Pesten, a Váci út—Aréna út sarkán egy férfi az első járókelőhöz fordul, és azt mondja: a szállót keresem. A járókelő szétnéz. A Volgát? Az csak hat évtized múlva fog felépülni... Idóváltás, 1971, ugyanaz a sarok; az Aréna utat Dózsa György útnak hívják. Egy hetvenen fölül néni a szállót keresi, s hiába mutatják neki, ott áll a Volga előtt, a fejét ingatja: én azt keresem, amelyikben ötven évvel ezelőtt laktam.

Pedig az a háromemeletes épület *ma is all*, a Volgával átlósan szemben, az út túloldalán. Masszív kötömbök, szürke, barátságatlan monstrum. 1911-ben épült, és az Európa-szerte híres Rowton-szállók rendszeréhez tartozott az egykori Népszálló.

Rowton angol lord a múlt század végén Londonban elborzadva járta az East-End zsúfolt, piszkos éjjeli menedékhelyeit, amelyek — többek között — becsületes munkások ezreinek adtak nyomorúságos szállást. A lord *H. D. Maesures* építésszel közösen, olyan szállodatípust kísérletezett ki, amely olcsó és gazdaságos. Ez a típus aztán egy egész népszállórendszer alapja lett. 1894-től sorra épültek Londonban, Milánóban, Párizsban, Bécsben a részvénytársaság jövedelmező palotái.

A magyar székesfőváros is hasonló céllal kezdett az építkezésbe, könnyíteni akarván az ágyrajárók helyzetén, az 1910-es népszámláláskor 85—90 ezerre becsültek a számukat. A szálló, persze, 396 egyágyas fülkéjével és 44 nagyobb szobájával — csepp volt a tengerben. Különösen, ha hozzávesszük, hogy csak a jobb módú munkások kerültek be egy-két éjszakára, esetleg néhány napra, egy hétre. Akik a terelőkortól melletti vasrácsos

244

Átmeneti szálló – 1974

pénztárnál meg tudták fizetni a belépőjegyet.

A kapura erősített tábla szerint *ma* itt van a fővárosi tanács szociálpolitikai osztálya átmeneti szállásainak a központja.

A vasrács, a pénztár a múlté. De a fülkeket azóta se lehetett kitágítani.

Belépve a kapun, kicsit megálltam: fiatal férfi kérte a portástól szobája kulcsát, két mankóval jött föl lassan a lépcsőn egy leány, idős nénikék távoztak hazulról, s jó páran üdögéltek a társalgóban, ki beszélgetett, ki olvasott, ki levelet írt.

— Amit itt lát, az nem hagyományos szállás. Sokban különbözik a gyári, vállalati szállóktól — mondja *Verebély Ottó* intézetvezető. Ez csak egy a tíz épület közül, amely Pesten és Budán hozzánk tartozik. A lakók száma összesen 1400 körül van. Ez a legnagyobb szálló, itt 420 ember él.

— Kik laknak itt ma? — kérdezem.

— A lakók egyik nagyobb része az egészségügyben dolgozik: ápolónők, műtősnők, asszisztensek, szociális otthonok gondozónői, valamint gépkocsivezetők, fűtők, segédmunkások, akik a fővárosi tanács kórházaiban, vagy szociális otthonaiban teljesítenek szolgálatot. Egyedülálló vidékiek valamennyien.

— Ezek tehát nővérszállók?

— Azok is. Régebben a kórházak egy része külön-külön tartott fenn szállást, de szétaprózódtak az erőik, gazdaságtalanul működtek, ezért hozzánk csatolták. Az itt lakók másik nagy csoportja szociálpolitikai szempontok alapján kap beutalót, hosszabb-rövidebb időre. Ilyenek például

a korábban budapesti otthonokban elhelyezett állami gondozottak, akik szakmát szereztek, majd dolgozni kezdtek, s miután elmúltak 18 évesek, nincs hol lakniuk. Családtalanok, s drága albérletre nem jut a keresetükből. A főváros segít rajtuk. Vannak itt testi fogyatékosok, akik felnőtten szintén nem maradhattak tovább intézetükben. Itt, együtt, jól érzik magukat, innen járnak dolgozni. Akad köztük műszerész, órás, telefonkezelő, varrónő. Pár évvel ezelőtt helyben rendeztünk be varrodát a lányoknak, most kis busszal viszik őket Óbudára minden reggel. Az egyik szállónkban börtönből szabadult férfiak élnek. Őket még drága albérletbe is nehezen fogadják be. Egyik-másik már több évtizede él ott. Lakik a szállón szociális nővér, aki harminc-negyven évig dolgozott, s most, nyugdíjasként itt maradt továbbra is.

— Akkor miért nevezik „átmeneti”-nek a szállást?

— Mert a beutalás nem végleges, és munkához, megfelelő magatartáshoz kötött.

A Népszállón az 1910-es években egy éjszakáért 60 fillért kellett fizetni (a hajléktalanok menhelyén ugyanakkor tíz fillért), egy vasárnapi ebéd 70 fillér volt, kádfürdő 20, zuhany 10, egy lábfürdő (azaz lábmosás) 4 fillérbe került. Fizetni kellett a szekrényért, a szekrény kulcsáért is. Az épületben volt borbély-, szabó-, cipészműhely, dohánytőzsde, vegyeskereskedés, könyvtár, írószoba, gyengélkedő.

Ma kétszáz forintot fizet egy lakó. Kivételt képeznek azok, akik kis nyugdíjuk, alacsony jövedelmük miatt ezt nem tudnák megfizetni

— Milyen szolgáltatás jár ezért?

— Megnézhetjük — mondja *Verebély Ottó*. Körbevisz az épületben, majd beültet egy autóba, és elvisz néhány szállóba. A legtöbbjét felújították az elmúlt években, berendezésük modern, a Dózsa György úton például a régről ottmaradt vaságyakat rekamiéokra cserélték, csak nyolc-tíz szobában hagyták meg. Ott az idős lakók ragaszkodtak a kényelmetlen, kemény fekhelyhez, azt szokták meg... Mindenkinek van egy kis falra erősített könyvespolca, szekrénye; képek, függönyök teszik barátságossá a helyiségeket. Társalgók, konyhák, élelmiszer-tárolók, frizsiderek, zuhanyozók, vasalószobák mindenütt. És ágyneműhasználat, természetesen.

Az egykori Népszállóra nem ismerne rá az, aki hosszú idő után most belépne. Tér- elválasztók, virágok, bőrfotelek a társalgóban, ahová a látogatók bejöhetnek. Van itt nagyterem színpaddal, s televízióval. A falak mentén Zsolnay-porcelánból díszkutat. Berendeztek könyvtárat, tartanak itt ismeretterjesztő előadásokat, műsoros esteket. Nemrég indult angol-német nyelvtanfolyam, mindenütt betelt a létszám. Akik itt laknak, kevéssé érzik az átmeneti jelleget.

— Hogy lehet ide bekerülni? — kérdezem végül.

— A beutalást az a kórház vagy intézmény kéri, amelyik el akarja helyezni dolgozóját, illetve gondozottját. De előfordul, hogy valaki személyesen kér felvételt. Beutalót minden esetben a fővárosi tanács szociálpolitikai osztálya ad. Hozzájuk tartozunk költségvetési szempontból is, hiszen a lakók által befizetett összeg csak egy kis részét fedezi a kiadásoknak.

Siklós László